

BOJOVÉ POUŽITÍ VOJSKA PVO V OBRANNÉ OPERACI V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Nové názory NATO na způsoby vedení války a možný charakter vedení bojové činnosti vyplývají ze zkušeností z lokálních válek, které se vyznačovaly hromadným použitím letectva, jež kvalitativně plnilo úlohu hlavní úderné síly, k čemuž vytvářelo silná letecká uskupení.

Značný vliv na rozvoj teorie jeho bojového použití potvrdily války na Blízkém východě, studium zkušeností operační a bojové přípravy armád členských států Varšavské smlouvy a také rozpracování koncepce specialisty USA a NATO vzdušně pozemní operace a boje s druhými sledy. Podstata těchto koncepcí spočívá v rozsáhlém použití nejnovějších vysoce přesných zbraní, ve vedení hromadných úderů v krátké době a do velké hloubky, dezorganizaci řízení vojsk, ničení druhých sledů a záloh ještě před jejím zasazením, čímž lze dosáhnout rozhodujícího úspěchu v útočných operacích počátečního období války. Z těchto cílů je zcela zřejmá tendence dalšího růstu úloh vojenského letectva.

Předpokládaný charakter činnosti prostředků vzdušného napadení nepřítele při rozpoutání války

Bojové použití taktického letectva NATO ve válce za použití konvenčních prostředků bude charakteristické zasazením velkých leteckých uskupení. Na hlavním středoevropském válčišti má již v míru 1 500 bojových letounů, do 10 dnů může toto uskupení posílit na 2 700 a o 400 dalších letounů strategického letectva z USA, Velké Británie a Francie. Při celkovém rozvinutí může tento počet dosáhnout až 4 000 letounů. Na všech velkých cvičeních jsou procvičovány otázky narůstání úderné síly letectva. Např. při cvičení Zima-87 bylo přesunuto na středoevropské válčiště okolo 800 a na jižní válčiště více než 300 bojových letounů.

Analýza leteckých cvičení za poslední roky svědčí o tom, že příprava a vedení bojové činnosti letectvem bude uskutečněno **vzdušnou útočnou operací na válčišti** do hloubky 1 000 i více km, šířky pásma činnosti leteckých uskupení do 800 km v trvání do tří i více dní.

Základní podmínkou dosažení cílů operace je vedení hromadných úderů různorodými silami letectva. Operačně taktická sestava k vykonání hromadného leteckého úderu zpravidla zahrnuje sled průlomu (umlčení) systému PVO, úderný sled a zálohy.

Do sledu průlomu (umlčení) je vyčlenováno do 20 % všech letounů, které mohou být zařazeny do skupiny stíhacích letounů k „vyčištění“ vzdušného prostoru a ničení letectva ve vzduchu, skupiny taktických stíhacích letounů k palebnému ničení prostředků PVO, letouny průzkumu a REB.

Úderný sled (do 80 % všech letounů) zahrnuje skupiny taktických stíhacích letounů (stíhacích bombardovacích letounů), působících jak samostatně, tak v bojové sestavě s doprovázejícími stíhacími letouny a letouny REB.

Do sestavy záloh patří letouny ve střehu na zemi z počtu letounů nosičů jaderných zbraní a část sil stíhacího letectva k odražení náletů nepřítele.

Prvního dne vzdušné operace je předpokládáno uskutečnit nejméně dva hromadné letecké a v následujících dnech jeden až dva údery.

První hromadný úder v trvání dvou i více hodin bude nejmohutnějším a předpokládá se, že způsobí maximální ztráty leteckým a protiletadlovým raketovým uskupením a oslabí možnosti protiúderu. Účastní se jej hlavní síly nejbojeschopnějších, nepřipravenějších a technicky nejlépe vybavených útvarů a jednotek STLV. K dosažení překvapení může letectvo provést vzlet podle schváleného grafikonu v takovém počtu, aby vzlétly hlavní síly na území protivníka současně.

Vzdušný nepřítel se bude v prvním hromadném úderu snažit zničit co největší množství různých cílů. Podle zkušeností ze cvičení Sojuz-87, kdy vedl údery ze vzduchu v prvním náletu na 410 cílů. Z toho na VS, stanoviště řízení PVO – 25, PLRK – 45, letiště – 60, protiletadlové dělostřelecké komplety – 40, rtr – 35, jaderné prostředky – 65, vojska na bojišti – 70, vojska za pochodu a v prostorech soustředění – 30, mosty a přepravy – 20, průmyslová a administrativní politická centra, vojenská námořní základny, přístavy – 20.

Jak vyplývá ze zkušeností operační a bojové přípravy v posledních letech plánují spojené vojenské vzdušné síly NATO na středoevropském válečném území v průběhu hromadného úderu **vyřadit v pásmu činnosti taktického letectva** asi 60 % všech letišť protivníka. Průměrně na jedno letiště vyčleňují 16 taktických letounů. Kromě toho začleňují do sestavy dva až čtyři letouny k umlčení objektové PVO a až roj letounů ke stíhací obraně. Ve všech případech spolu se speciálními letouny REB, více jak 50 % bojového letectva, které se zúčastní úderů, je vybaveno individuálními prostředky k aktivnímu a pasivnímu rušení.

Pravděpodobný nepřítel se domnívá, že k úspěšnému průletu letectva v malých výškách v pásmu jednoho STLV je nutné vytvořit v systému PVO protivníka dvě průletišť široké 30–50 km a při průlomu PVO ve velkých výškách jedno o šířce do 100 km a hloubky 150–200 i více kilometrů. Tuto úlohu plní sled průlomu PVO.

Podle zkušeností z posledních cvičení je ke spolehlivému umlčení systému PVO používána metoda priority cílů, kdy prostředky PVO byly ničeny v tomto pořadí: RLS včasného zjištění, RLS zjištění a uvědomování, SNR a protiletadlová zařízení. Přitom nepřítel předpokládá, že efektivním umlčením cílů vyšší priority (uvedené jako první) sníží náklady na umlčení velkého množství protiletadlových prostředků.

V sestavě sledu průlomu PVO působily rušiče v prostoru mimo pásma průletu hlavních sil. Rušení uskutečňovaly z prostorů střehu v okamžiku přiletu prvních bojových letounů k hranici zjištění RLS protivníka. Přitom letouny EF-111A byly používány k umlčení RL prostředků a EC-130H k umlčování prostředků spojení a velení.

Taktické letectvo ve sledu průlomu PVO ničilo RLS a protiletadlová zařízení, jak v pásmu průletu hlavních sil, tak v prostoru ničení cílů. Bojový úkol zpravidla plnily smíšené skupiny v sestavě dvou letounů F-4G, vybavených současnými protiradiolokačními raketami a dvou letounů vyzbrojených pumami a raketami. Úder na prostředky PVO byl veden 4–5 minut před přiletem bojových letounů úderných skupin.

Obrana úderných skupin byla uskutečňována jak současným průletem stíhacích a úderných letounů po předem schválené trati, tak i z prostředků střehu ve vzduchu, rozmístěných na vzdálenost 40–60 km od pásma průletu hlavních sil.

Nepřítel disponuje velkými možnostmi **ničit naše prostředky, aniž vletne do prostoru účinné působnosti PLRK a bez přeletu předního okraje obrany.**

Z tohoto je možné udělat závěr, že pravděpodobný nepřítel **plánuje použít taktické letectvo hromadně ve dne i v noci na maximální počet cílů současně, rozbít letecká a zničit polní uskupení vojsk. Proto se snaží nepřetržitě udržovat pod hrozbou leteckých úderů všechny prvky bojové (operační) sestavy protivníka, rušit manévr, dezorganizovat systém velení a práci týlu.**

Zásady budování systému PVO v obranné operaci

Růst možností sil vzdušné kosmického napadení a rozšíření působnosti jejich činnosti zvýraznil velmi vážný úkol – zmaření (odrazení) napadení nepřítele. Rozhodující úloha při plnění tohoto úkolu náleží vojsku PVO.

Charakter vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy, současný vzájemný poměr sil a narůstání možností nenadálého napadení vyžaduje od nás organizovat a připravit dostatečně silnou PVO.

Je zřejmé, že PVO při zahájení agrese nepřítele nabývá na zvláštním významu. Proti mohutným prvním úderům nepřítele, vedenými formou vzdušné útočné operace, je nutné soustředit úsilí vojska PVO, úderného letectva, RVD a REB k uskutečnění **protivzdušné operace**, která umožňuje ničit vzdušného nepřítele nejen ve vzduchu, ale i na zemi.

V současných podmínkách může mít protivzdušná operace některé **zvláštnosti**.

– Odrazení prvního nejmohutnějšího úderu je zahajováno především silami PVO. Činnost našich úderných sil bude neefektivnější tehdy, jestliže se podaří ničit prostředky nepřítele k oslabení jeho dalších hromadných úderů.

– Byla-li dříve protivzdušná operace vedena formou vynucené činnosti, kdy celkový poměr sil byl ve prospěch nepřítele a my jsme museli získat čas k přísunu druhých sledů a záloh, tak nyní to může být záměrná forma vedení bojové činnosti, při rovnováze sil a na jednotlivých směrech, dokonce při naší převaze. Proto cíl protivzdušné operace může spočívat ve vybojování nadvlády ve vzduchu, ne-li na celém válčišti, tak alespoň na jednotlivých směrech.

Na válčišti plní úkoly PVO vojska PVOS, PVO, SL frontu i leteckých armád hlavního velitele, síly a prostředky jsou používány centralizovaně v rámci jednotného systému PVO.

Cílem protivzdušné operace v počátečním období války může být:

- zmaření vzdušné útočné operace,
- zachování bojeschopnosti uskupení vojsk,
- obrana jejich zmobilizování a rozvinutí,
- zabezpečení činnosti důležitých objektů na válčišti,
- zničení uskupení nepřátelských prostředků vzdušného napadení a vytvoření příznivých podmínek k úspěšnému vedení obranného boje a přechodu do protiútoků.

Hlavní náplň protivzdušné obrany spočívá v:

- průzkumu vzdušného nepřítele, zjištění začátku vzdušného napadení a hlavních směrů činnosti nepřátelských prostředků vzdušného napadení,
- rozvinutí vojsk a sil PVO, vytvoření spolehlivé obrany uskupení vojsk na hlavních směrech,
- vedení protivzdušné obrany, zničení vzdušného nepřítele v zájmu zachování bojeschopnosti vojsk v obraně,
- manévru silami a prostředky k posílení PVO uskupení vojsk, která zaujmají nejdůležitější obranná postavení a rajóny,
- nárůstu systému PVO k obraně protiúderných uskupení, zasazení druhých operačních sledů a záloh hlavního velitele na válčišti,
- obraně narušeného systému PVO.

K hlavním úkolům protivzdušné obrany patří:

- Vedení boje s letectvem, řízenými střelami s plochou dráhou letu a vzdušnými výsady.
- Obrana proti úderům ze vzduchu, tj.
 - uskupení vojsk ve všech místech dislokace a boje,
 - postavení raketového vojska, letišť, míst velení a průletu úderných skupin letectva,
 - protiúderných uskupení při jejich vyvedení, na čarách rozvinutí a v průběhu protiúderů,
 - vzdušných výsadek,
 - administrativně politických, vojenskoprůmyslových center, orgánů státního a vojenského řízení energetických uzlů, komunikací, tylových objektů apod.

● **Uvědomování vojsk o vzdušném nepříteli.**

Jak potvrzují zkušenosti ze cvičení bojové složení vojska PVO na válčisti zpravidla zahrnuje: 8–9 sborů a divizí PVO, 2–3 plrd, 110–130 plrp (plrb), 50–60 plp (plb), 35–40 slp, 30–40 útvarů RTV. Celkem 6 000 až 8 000 cílových kanálů. Přitom podíl PVO činí 35–40 %.

RTV je vybaveno třidimenzionálními radiolokátory, odolnými proti rušení, s možností zjišťovat vzdušné cíle, jak ve velkých, tak v malých výškách.

PLRV je vyzbrojováno vícekanalovými mobilními protiletadlovými raketovými komplety, které umožňují vést boj s malorozměrnými nízko letícími cíli. Např. jestliže PLRK S-75 může vést palbu současně jen na jeden cíl, PLRK S-300 má možnost současně postřelovat šest cílů. Baterie vyzbrojená PLRK Kub má pouze jeden cílový kanál a stejná baterie Osa vede palbu na čtyři cíle.

Stíhací letectvo je vybavováno letouny s účinnější výzbrojí a s nižšími požadavky na rozmístění, schopnými vést efektivní manévrový boj s možností ničení cílů na pozadí země, na větších dálkách, s dokonalejší obranou letounů proti palbě nepřítelů.

Vznikly **nové automatizované systémy velení** typu Senež, Bajkal, Rubež, Osnova, Pole. Jestliže Vektor má 14 kanálů, pak Senež má 24 a Bajkal 72 kanály. ASV VP-02 může současně zpracovat 30, Osnova již 120 vzdušných cílů.

Při řešení otázek organizace PVO je nutné se orientovat nejen na současné prostředky vzdušného napadení nepřítelů, ale i na to, co bude mít nepřítel v dalším období ve výzbroji. To znamená soustavně sledovat rozvoj všech bojových prostředků. I když Dohoda o likvidaci raket středního a kratšího doletu vstoupila v platnost, neznamená to, že vojsko PVO nebude bojovat s řízenými střelami s plochou dráhou letu. Nepřítel může tyto prostředky zaměnit za řízené střely s plochou dráhou letu vypouštěné ze vzdušných nebo námořních nosičů.

Příprava protivzdušné obrany

K úspěšnému odražení úderů vzdušného nepřítelů a splnění úkolů vojskem PVO na válčisti je nutné včas zplánovat a splnit řadu opatření k přípravě protivzdušné obrany, včetně první protivzdušné operace.

Komplexní vedení boje se vzdušným nepřitelem není novým problémem. Tento způsob byl s úspěchem používán v letech Velké vlastenecké války.

Vzhledem k tomu, že při nenadálém napadení bude patřit strategická iniciativa nepříteli, je nutné, aby veškerá činnost vojska PVO byla **zplánována již v miru**, ve všech podrobnostech připravena a zabezpečena. Je potřebné vycházet z toho, že v případě nenadálého napadení nebude žádný čas k přípravě vojska PVO, které bude nuceno vést bojovou činnost s existujícím uskupením. Ať již jde o přípravu hlavních a záložních postavení protiletadlových raketových svazků a útvarů, či rozvoje letištní sítě, budování odolných VS, spojovacích soustav atd.

Vzhledem ke zvláštnostem vedení obranných operací vzrůstá v současné době úloha postavení, stanovišť svazků a útvarů PVO v blízkosti míst stálé dislokace a budování klamných a záložních postavení. Zvláštní pozornost je zapotřebí věnovat vytváření hlubokého systému PVO členěného do sledů.

Důležitým obdobím při přípravě PVO je **přijetí rozhodnutí** pro PVO, které je součástí celkového rozhodnutí k vedení obranné operace, s přihlédnutím ke zvláštnostem vedení PVO.

Tyto zvláštnosti spočívají především ve včasné vytvoření mohutných uskupení vojska PVO a stanovení jejich úkolů k obraně hlavních bráněných uskupení vojsk frontu prvního strategického sledu ozbrojených sil na válčisti, určených ke zničení prvního sledu nepřítelů a zabránění jeho vniknutí na našem území.

Důležité místo v systému PVO má příprava vojsk k vedení bojové činnosti, která zabezpečuje jejich vysokou bojovou pohotovost a schopnost zmařit vzdušné napadení nepřítelů. Prakticky jsou tyto úkoly u vojska PVO plněna nepřetržitě, v souladu s probíhajícími změnami jak u našich vojsk, tak i v silách, prostředcích a způsobech boje vzdušného nepřítelů.

Při požadování vysokých nároků na úroveň vybavení vojska PVO novou soudobou technikou, vycvičenost vojsk nelze zapomínat na **stav bojové pohotovosti**. Je žádoucí, aby každému

posílení letectva nepřítele odpovídalo opatření ke zvýšení bojové pohotovosti našeho vojska PVO.

Rovněž je nutné věnovat pozornost vytvoření podmínek k udržování spolehlivého **velení a součinnosti** vojska PVO. Ke splnění těchto úkolů je při vstřícném plánování PVO třeba uvažovat o vytvoření rozčleněného systému míst velení, rozvinutí jednotlivých jeho prvků v hloubce obrany a soustředění záložních prostředků na důležitých čarách.

Nejpečlivěji je nutné zplánovat a sladit otázky součinnosti, na kterých mnohdy závisí úspěch při vedení boje se vzdušným nepřítelem. Při společném odrážení vzdušných úderů je nutné sladovat úsilí mezi vojskem PVO frontu, letectvem, vojskem PVOS, útvary REB, svazky a útvary záloh.

Vysoké nároky na organizaci velení a součinnosti ve vojsku PVO jsou způsobeny existencí koalicičních uskupení a značným časovým deficitem při plnění společných úkolů.

V PVO, jako v žádném jiném druhu vojsk, existuje **jazyková bariéra**, a to jak u vyšších, tak nižších stupňů velení. Zatím co generálové a vyšší důstojníci spojeneckých armád ovládají ruský jazyk a žádné složitosti v ústním styku nevznikají, pak na stupni rota, prapor, naváděcí stanoviště tyto těžkosti existují. Jedna z cest řešení je automatizace systému velení na všech stupních, u štábů používání formalizovaných dokumentů a zdokonalování ruského jazyka.

Vedení protivzdušné obrany v obranné operaci obsahuje:

- organizaci průzkumu k zjištění začátku vzdušného napadení nepřítele a v průběhu protivzdušné obrany nepřetržitě zabezpečení vojsk průzkumnými informacemi,
- uvedení vojsk a sil PVO do bojové pohotovosti a jejich rozvinutí na válčisti,
- vedení bojové činnosti,
- manévr silami a prostředky PVO k novému rozdělení mezi svazy při změně úkolů v průběhu obranné operace,
- obnovu narušeného systému PVO vzdušnými nepřátelskými údery.

Víme, že členské státy Varšavské smlouvy se zavázaly nezahajovat za žádných okolností válku proti kterékomukoli státu nebo svazu států, jestliže se samy nestanou objektem ozbrojeného napadení. Tato podmínka vyžaduje od všech **druhů průzkumu** mimořádnou odpovědnost za objektivnost informací o přípravě nepřítele k agresi a o jejím zahájení. Úkol je o to složitější, že nepřítel se orientuje na nenadálé napadení uskupení vojsk s nejnutnějšími počty a na vedení hromadných úderů letectvem z letišť stálé dislokace bez předchozího rozptýlení. Proto je nevyhnutelné průzkum zaměřit na to, aby rozlišil provokační činnost od zahájení agrese. To lze splnit pouze komplexním využitím všech druhů průzkumu.

Radiolokační průzkum je základním druhem průzkumu ve vojsku PVO. V míru je veden RTV PVOS a při převedení vojsk na válečný stav je zesilován rozvíjením nových radiolokačních jednotek: v první linii – ze sestavy samostatných radiotechnických praporů PVO armád prvního sledu, ve druhé a třetí linii – ze sestavy radiotechnických brigád PVO frontu. Přitom se část radiotechnických jednotek svazků PVO převede do záložních postavení a část, zvláště nově rozvinutých, je ponechána ve skrytém režimu.

Vytvoření radiolokační pole posilujeme organickými jednotkami radiolokačního průzkumu protiletadlových raketových a dělostřeleckých útvarů a svazků PVO frontu, armád a divizí.

Důležitý význam má **vizuální průzkum**. Jeho úkolem je především zjišťování vzdušných cílů v přízemních výškách, zejména bitevních vrtulníků a aeromobilních vojsk. Proto je v postaveních a na VS rozvíjena síť pozorovacích hlásek.

Uvědomování vojsk a objektů o vzdušné situaci je organizováno centralizovaně z ÚVS PVOS, ze SVS letectva a PVO frontu, armád, z VS divizí PVOS nebo decentralizovaně od nejbližších míst velení či radiotechnických jednotek.

Při zabezpečování aktivních prostředků průzkumnými radiolokačními informacemi je třeba zvažovat, že část radiolokačních postavení vojsk PVOS **první linie** je v míru rozvinuta ve vzdálenosti do deseti kilometrů od státní hranice a že při zahájení bojové činnosti se může nacházet v zabezpečovacím pásmu před hlavním pásmem obrany. V sestavě těchto jednotek mohou být různé typy radiolokátorů (mobilní, stacionární). Jejich ztráta může ovlivnit včasnost uvedení systému PVO do bojové pohotovosti, snížit bojové možnosti vojsk a narušit

centralizované velení. **Druhá** linie radiotechnických jednotek, i při přijetí opatření k jejímu posílení, nemůže plně a včas uvědomit vojska, vzhledem k její vzdálenosti od státní hranice (80 km).

Proto je nutné již v míru přijímat opatření k **posílení životnosti a odolnosti** první linie radiolokačního průzkumu, a to:

- zavedením automatizovaných systémů velení na všech stupních,
- doplněním počtů osob a dopravních prostředků dostačujících k uskutečnění rychlého manévru,
- zplánováním vyvedení radiolokačních prostředků podle grafikonu,
- vytvořením sítě záložních a klamných postavení, včetně jejich aktivní klamné činnosti.

Se zahájením nepřátelské agrese v závislosti na situaci může být zapojeno do vedení bojové činnosti různé množství sil a prostředků PVO. V podmínkách, kdy nás nepřítel předstihne v rozvíjení ozbrojených sil, odráží nenadálý úder vzdušného nepřítele (podle stavu bojové pohotovosti) hotovostní síly PVOS, společených armád a vojenských okruhů. Úsilí těchto sil vzrůstá v závislosti na míře uvádění ostatních vojsk do bojové pohotovosti k vedení bojové činnosti. Jestliže příprava nepřítele k napadení bude zjištěna dříve, potom vojska a síly PVO začnou vést boj ze stavu plné bojové pohotovosti všemi (nebo potřebnými) silami v souladu s upřesněným plánem protivzdušné obrany.

Jestliže úder bude veden s překvapením, neefektivněji je odrážen systémem PVOS, vytvořeným v podstatě již v míru. Měli bychom, podle mého názoru, vzít v úvahu i to, že nepřítel má o něm informace a že v přípravném období k zahájení války si je ještě prověří. Např. při cvičení Zima-87 jednou ze zvláštností organizace průzkumu v období hrozby války byl veden rozsáhlý průzkum bez narušování vzdušného prostoru letouny strategického průzkumu (SR-71, RC-135, U-2, TR-11), letouny operačně taktického rušení (RF-4, Atlantik a dalšími).

Z toho vyplývá, že ke zvýšení životnosti a odolnosti vytvořeného systému PVO je žádoucí, aby všechny jednotky PVO měly vybudována záložní a klamná postavení, vyzařování stanic navedení raket do prostoru bylo krajně omezeno, existovalo skryté radiolokační pole a podle možnosti byla využívána linková pojítka.

Velmi důležitý význam na počátku nepřátelské agrese má správnost **stanovení okamžiku zahájení palby na vzdušné cíle**. Aktualnost této otázky vyplývá ze skutečnosti, že soudobé prostředky vzdušného napadení jsou způsobily ničit protivníka přeletem z vlastního území.

Od zahájení nepřátelské agrese musí mít činnost vojsk a sil PVO rozhodný charakter, nedovolit nepříteli získat iniciativu ve vzduchu.

V útočné vzdušné operaci nepřítele jej ničíme vojsky a silami PVO v několika pásmech ničení v souladu s operačním uspořádáním vojska a sil PVO frontu, PVOS i společně se stíhacím letectvem, raketovým vojskem, dělostřelectvem a REB.

Vzhledem k západnímu válčišti může být **postup ničení** vzdušného nepřítele v pásmech ničení následující:

● **V prvním pásmu** jsou ničeny nepřátelské prostředky vzdušného napadení ve vzdušných a protivzdušných bojích silami prvního operačního sledu vojska a sil PVO (vojsko PVO a stíhací letectvo frontu prvního sledu a vojsko PVOS NDR a ČSSR) s cílem nedopustit úderů hlavních leteckých uskupení nepřítele na bráněná vojska a objekty.

● **Ve druhém a třetím pásmu** je ničen vzdušný nepřítel silami PVO PLR, samostatných armád PVO SSSR druhého a třetího operačního sledu s cílem odrazit úderů letectva, které proniklo do hloubky, bránit vojska a objekty.

Nejintenzivnější bojová činnost vojska a sil PVO bude v prvním pásmu. V boji za udržení taktického pásma obrany mohou hlavní síly vojska PVO frontu prvního sledu soustřeďovat úsilí na obranu vojsk prvního sledu proti úderům ze vzduchu. Jestliže to bude nezbytné, uskutečíme manévry svazky PLRV a PLD v rámci armád a frontů k posílení PVO vojsk, která odrážejí hlavní úder nepřítele a zejména uskupení armád prvního sledu při protiúderu. Vojsko PVO armád prvního sledu a část sil PLRV a PLD v podřízenosti frontů (pokud působí v taktickém pásmu obrany), odrážejí úderů hlavních sil úsilí na obranu uskupení vojsk, jež

vedou boj na hlavním směru úderu nepřítele a ničí v prvním pořadí vzdušné cíle na přístupech a mimo prostory účinné působnosti smíšených uskupení PLRV a PLD. V součinnosti s těmito útvary, rozvinutými v operačním pásmu obrany, nedovoluje proniknout prostředkům vzdušného napadení do hloubky vzdušného prostoru na válčišti.

V průběhu **frontového protiúderu**, náčelník vojska PVO v souladu s rozhodnutím velitele frontu osobně organizuje manévry svazky a útvary vojska PVO k posílení protivzdušné obrany druhého sledu (záloh) frontu při jeho vyvádění na čáru rozvinování a v průběhu protiúderu s využitím uskupení PLRV PVOS. Na základě rozhodnutí velitele frontu je centralizovaně vytvářeno uskupení protiletadlových raketových brigád (frontových i armádních), souvislé pásmo palby protiletadlového dělostřelectva a protiletadlového raketového vojska k zabezpečení PVO celého protiúderného uskupení frontu.

Považují za nutné **zdůraznit**, že vzdušný nepřítel má možnost volby času, směru, výšky letu, objektů a způsobů vedení úderu a je schopen rychle přenášet úsilí z jednoho směru na druhý. Proto od vojska PVO je vyžadována **připravenost a schopnost zabezpečit spolehlivou obranu všech uskupení vojsk, objektů frontu, státu a zabránit proniknutí vzdušného nepřítele do hloubky válčiště**. Úspěšné plnění těchto úkolů je reálné jen při trvalé připravenosti vojska k uskutečnění manévru palbou i prostředky a schopnosti působit na libovolných směrech úderů vzdušného nepřítele.

K zesílení obrany vojsk a objektů na směrech hlavního úderu nebo druhých sledů při jejich zasazení do útoku nabývají na zvláštní význam **zálohy PVO**, které byly předem vytvořeny, začleněny do celkového systému PVO, ale jejich použití bylo řešeno až na zvláštní rozkaz. Takové zálohy by měly mít všechny druhy vojsk – RTV, PLRV, PLD a SL. Je účelné, aby byly jak v podřízenosti hlavního velitele na válčišti, tak velitele frontu. Další posilování frontových kompletů jde vytvářením protiletadlových raketových dělostřeleckých divizí, které zahrnují 1–2 protiletadlové raketové brigády a 3–4 protiletadlové dělostřelecké brigády. Měly by se zvažovat možnosti postupného utváření brigád a pluků protiletadlového dělostřelectva centrální podřízenosti, které by byly organizovány podle mobilizačních plánů.

Velení

Silám a prostředkům na válčišti **velí** hlavní velitel Spojených ozbrojených sil prostřednictvím svého zástupce pro PVO – náčelníka PVO na válčišti. Velení je organizováno ze společného velitelského stanoviště letectva a PVO válčiště koaličního složení. Bezprostředně velí velitelům svazů prostřednictvím náčelníků PVO ze SVS letectva a PVO frontu, SVS letectva a PVO armád, vojsku PVOS z ÚVS PVO.

Předávání informací, signálů, povelů a nařízení vojskům je předpokládáno uskutečňovat v síti velení po utajených telefonních a dálnopisných kanálech s použitím signálních i kódovacích tabulek a zařízení pro předběžné kódování.

Předpokládám, že zabezpečení velitelských stanovišť (míst velení) údaji o vzdušné situaci, lze zajistit centralizovaně ze SVS letectva a PVO na válčišti neautomatizovaným způsobem (doba zpoždění informací je 5–6 minut) a automatizovaně z ÚVS PVOS (vybavených automatizovaným systémem velení Almaz-2) s minimálním zpožděním informací do 4 minut.

Předávání informací o vzdušné situaci **vojskům, která se přesunují** na válčiště ještě v době míru, je zabezpečeno fonicky z ÚVS PVOS.

Základem **spojovacího systému** na válčišti jsou okruhy opětovné spojovací sítě hlavního velitele Spojených ozbrojených sil na válčišti. Je zapotřebí, aby SVS letectva a PVO na válčišti mělo samostatnou spojovací síť k podřízeným a součinnostním vojskům PVO.

Při vyřazení hlavních SVS letectva a PVO převezme velení záložní SVS letectva a PVO. Při současném vyřazení hlavního i záložního SVS letectva a PVO je velení uskutečňováno ze vzdušného místa velení nebo z ÚVS PVO některého státu. V nejhorsím případě lze přejít na decentralizovaný způsob velení.

Analýza nynějšího systému velení vojsku PVO potvrdila, že je nutné **zkvalitnit stupeň automatizace** a existující **systém spojení** mezi velitelskými stanovišti. Jako perspektivní se jeví organizace **radiolokačního pole** podél hranic pomocí letounů radiolokačního dozoru. Dále je

třeba zdokonalit řízení a navedení stíhacího letectva z velitelských a naváděcích stanovišť a součinnost mezi ÚVS PVOS, SVS letectva a PVO. Přesněji je nutné vymezit řídicí funkce jednotlivých stupňů velení a úkoly štábů vojska PVO a bojových směn velitelských stanovišť.



Složení spojeneckého letectva NATO v Evropě, jeho bojová připravenost a možnost nena-
dále zahájit agresi ze vzduchu vyžaduje již v míru vytvořit účinný systém velení PVOS, letec-
tvu, vojsku PVO, který by umožnil bez podstatných změn velet uskupení rozvinutému vojsku
PVO ve válce.

Nepřítel se i nadále nezříká uskutečnit vzdušný úder jako první a intenzivně modernizuje
veškerou výzbroj. Kvalitativně i kvantitativně mění strategické i taktické letectvo. Do vý-
zbroje armád NATO jsou zaváděny vysoce přesné zbraně a efektivní munice. Pokračuje pří-
prava USA k zavedení kosmických zbraní.

Proto jednou ze základních podmínek udržení bojeschopnosti uskupení vojsk a dosažení
cílů obranné operace je spolehlivá protivzdušná obrana. S vysokou odpovědností za obranu
socialistické vlasti a na základě zkušeností a poznatků z celkového rozvoje ozbrojených sil je
zapotřebí s veškerou vážností si uvědomit, že **výsledky boje ve vzduchu ovlivňují a stále více
budou ovlivňovat výsledky na zemi**. K tomu je nutné přijímat odpovídající opatření při vý-
stavbě a bojové přípravě vojsk, modernizaci techniky i v operační přípravě velitelů a štábů.

(Ke zpracování článku jsem využil materiálu generálporučíka J. A. Zelenkova).